

Plan
Policy
Handlingsplan
Riktlinje

Senast ändrad 20-02-26

Biblioteksplan 2020-2023

Innehåll

Nationell biblioteksplan	3
Regional biblioteksplan	3
Kommunal biblioteksplan.....	3
Ansvar för genomförande och uppföljning	3
Nulägesbeskrivning	4
Samverkan	5
Läsfrämjande	6
Kulturupplevelser	7
Mångfald.....	8
Medie- och informationskunnighet - MIK	9
Medier	10

Fastställt av: Kommunfullmäktige

Fastställt datum: 2020-02-18, § 12

Dokumentet gäller till och med: 2023-12-31

Dokumentet gäller för: Forshaga kommun

Dokumentansvarig: Kultur- och fritidsenheten

Diarienummer: 2019/69

Vision och budget med strategisk plan Vision: *"Forshaga barnkommun. I våra barn finns framtiden och vi bygger ett samhälle för nuvarande och kommande generationer. Genom hållbara, långsiktiga och ansvarstagande lösningar får vi en attraktiv och trygg kommun även i framtiden."*

Kommunfullmäktiges budget med strategisk plan är kommunens viktigaste övergripande styrdokument. I budgeten återfinns också vår vision, det önskvärda framtida tillståndet för kommunen och kvalitets- och styrmodellen som övergripande beskriver hur den kommunala verksamheten ska styras, följas upp och utvärderas. Strategisk plan innehåller kommunens övergripande mål, värdegrund och tre hållbarhetsstrategier.

Plan anger inriktning och konkreta mål i en fråga av större vikt. Den är vägledande för beslut och styrning. Planen tar inte ställning till utförande eller metod. Har en begränsad giltighetstid och ska följas upp. Exempel på plan kan vara Bostadsförsörjningsplan. Beslutas av kommunfullmäktige, kommunstyrelsen eller nämnd.

Policy är ett kortfattat dokument på en övergripande nivå om specifika, strategiskt viktiga områden. Den är vägledande för beslut och styrning. Policy tar inte ställning till utförande eller metod. En policy är vanligtvis långvarig, och gäller tills vidare. En policy bör konkretiseras i andra styrdokument, oftast i riktlinjer. Exempel på policy kan vara Upphandlingspolicy och Kommunikationspolicy. Beslutas av kommunfullmäktige, kommunstyrelsen eller nämnd.

Handlingsplan är en sammanställning av aktiviteter som tillsammans ska leda till att uppnå mål. Den visar konkret vad som ska göras inom ett visst område, vem/vilka som ansvarar för uppgiften, ekonomiska konsekvenser samt när det ska vara klart alternativt när det ska följas upp. Omsätter ofta inriktningen i planen till konkreta åtgärder. Exempel på handlingsplan kan vara Handlingsplan för nybyggnation av flerfamiljshus på Åsmyren. Beslutas av kommunchef, förvaltningschef eller ledningsgruppen.

Riktlinjer är den mest konkreta formen av styrdokument. Ett dokument som innehåller en anvisning eller rekommendation för hur exempelvis en policy ska uppnås. Riktlinjer avser främst frågor rörande ren verkställighet. Riktlinjer kan betraktas som en slags handbok som ska ange ramarna för vårt handlingsutrymme i en viss fråga. Gäller tillsvidare vilket innebär att gamla riktlinjer måste upphävas när de blir inaktuella. Exempel på riktlinjer kan vara Riktlinjer för användande av sociala medier. Beslutas av kommunchef, förvaltningschef eller ledningsgruppen.

Nationell biblioteksplan

Riksdagen har genom bibliotekslagen beslutat att landets kommuner och landsting ska anta biblioteksplaner för den kommunala biblioteksverksamheten (Bibliotekslagen § 17). Syftet med biblioteksplanen är att tydliggöra folk- och skolbibliotekens uppdrag. Myndigheten Kungliga biblioteket har fått i uppdrag av regeringen att ta fram förslag till en nationell biblioteksstrategi. Syftet med strategin är att långsiktigt främja samverkan och kvalitetsutveckling i hela det allmänna biblioteksväsendet i Sverige. Myndigheten ska tillsammans med de regionala biblioteksverksamheterna och kommunerna följa upp hur antagna biblioteksplaner har utformats och hur de används.

Nationella och internationella mål för kommunernas biblioteksverksamheter finns beskrivna i:

- Bibliotekslag (SFS 2013:801)
- Skollag (SFS 2021:800)
- Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet
- Skolverkets juridiska vägledning för skolbibliotek
- UNESCO:s och IFLA:s folk- och skolbiblioteksmanifest
- FN:s konvention om barnets rättigheter

Regional biblioteksplan

Den regionala biblioteksplanen för Värmland 2017-2020 är ett strategiskt styrdokument, fastställt av regionfullmäktige. Den har tagits fram i samråd med de värmländska kommunerna, tidigare Landstinget i Värmland, Karlstads universitet, Handikappförbunden Värmland, folkhögskolor och studieförbund i Värmland samt föreningar inom litteraturområdet. Planen avser den regionala biblioteksverksamheten, Region Värmland. Planen är styrande för den regionala biblioteksverksamheten, stödande för kommunala biblioteksplaner samt ger underlag för att utveckla biblioteksverksamheterna och stimulera samverkan mellan biblioteken inom länet. Avsikten är att främja en stark biblioteksregion där Region Värmland, folkbiblioteken i Värmland och andra aktörer samarbetar och bidrar utifrån respektive verksamhets ansvar och förutsättningar.

Kommunal biblioteksplan

Enligt Bibliotekslagen ska alla kommuner anta biblioteksplaner för sin verksamhet på biblioteksområdet. Lagen säger att biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet, folk-, skol- och forskningsbibliotek, ska verka för det demokratiska samhällets utveckling genom att bidra till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning. Biblioteken ska främja litteraturens ställning och intresset för bildning, upplysning, utbildning och forskning samt kulturell verksamhet i övrigt. Biblioteksverksamhet ska finnas tillgänglig för alla.

Syftet med biblioteksplanen är att ge vägledning för bibliotekens verksamheter och ge kommunens tjänstepersoner och politiker förutsättningar att se kommunens biblioteksverksamhet ur ett helhetsperspektiv. Planen ska vara ett strategidokument samt fokusera på bibliotekens användare och på omvärldsfaktorer som kan komma att påverka bibliotekets verksamhet och utveckling. Planen ska kunna läsas och användas för den som vill förstå, använda, ställa krav på eller samarbeta med biblioteken inom Forshaga kommun.

Ansvar för genomförande och uppföljning

Biblioteksplanen ringar in de områden som Forshaga kommun i dagsläget arbetar med och lyfter fram några prioriterade utvecklingsområden. Planen sträcker sig från 2020-2023 och innehåller mål/aktiviteter som presenteras inom varje område. Kommunstyrelsen ansvarar för folkbiblioteken och barn- och utbildningsnämnden för grundskolornas bibliotek och de avtal som tecknats avseende

skolbiblioteksservice. Respektive nämnd ansvarar för att deras biblioteksverksamheter bedrivs i enlighet med bibliotekslagen och skollagen. Kommunstyrelsen verkar för att berörda nämnder, förvaltningar och enheter är införstådda med ambitionerna i biblioteksplanen och konkretiserar biblioteksplanen i egna verksamhetsdokument och faktisk verksamhet. Många insatser förutsätter samverkan och dialog mellan förvaltningar och enheter.

Biblioteksplanen följs upp årligen i samband med ansvariga nämnders årsbokslut. Kommunfullmäktige ansvarar för uppföljning av de förväntade effekterna och revidering av biblioteksplanen. Detta sker nästa gång 2023.

Nulägesbeskrivning

Folkbiblioteken

Folkbibliotekens verksamhet riktar sig till alla invånare oberoende av ålder, utbildning, språk, etnisk tillhörighet, ekonomi, kön, funktionsförmåga, politisk eller religiös övertygelse eller social status. Biblioteken som mötesplats fyller en viktig funktion i dagens samhälle i form av politiskt och religiöst oberoende offentliga rum där besökare kan tillbringa tid utan att ange några skäl och utan att förväntas köpa något.

Kommunens huvudbibliotek ligger i Forshaga Lärcenter tillsammans med bland annat grundskola, vuxenutbildningar, kulturskola, studieförbund, integrationsenhet och kultur- och fritidskontor. Biblioteket är öppet 49,5 timmar per vecka fördelat på sex dagar.

Biblioteksfilialen i Deje ligger i Kulturhuset tillsammans med bland annat Deje Folkets hus-förening, Svenska kyrkans församlingsshem och ungdomsgård. Filialen är öppen med bemanning 13 timmar per vecka fördelat på tre dagar. I januari 2020 blev Deje bibliotek ett meröppet bibliotek vilket innebär att biblioteket är tillgängligt för besökare även under tider när det inte bemannas med personal. Deje bibliotek är meröppet 87 timmar per vecka.

Folkbibliotekens ordinarie bemanning består av sex personer, fyra bibliotekarier och två biblioteksassistenter, fördelat på 5,25 tjänster. Båda biblioteken är utrustade för självbetjäning. Under 2019 gjorde kommunens invånare i genomsnitt 6,0 biblioteksbesök och 6,1 bibliotekslån per invånare. Dessa siffror ligger något över riksgenomsnittet men följer också den trend av minskade lån och biblioteksbesök som ses över hela Sverige.

Biblioteket på webben

Biblioteket på webben är öppet dygnet runt. Folkbiblioteken i Värmland finns samlade på en gemensam webbplats, bibliotekvarmland.se, där besökarna bland annat kan söka medier, reservera, låna om, låna e-medier, få läsinspiration och läsa om bibliotekens alla aktiviteter. Arbetet med webbplatsen sköts av webbansvariga från alla biblioteken och leds av en gemensam webbsamordnare.

Stärkta bibliotek

Mellan åren 2018-2020 finns ett tillfälligt statligt stöd för folkbiblioteken att söka. Bidraget heter Stärkta bibliotek och är avsett att öka utbudet och tillgängligheten till biblioteksverksamhet i hela landet. Satsningen för att göra Deje bibliotek till ett meröppet bibliotek har helt finansierats med medel ur Stärkta bibliotek. Forshaga bibliotek har även sökt och fått bidrag för ett projekt avsett att förbättra ljudmiljön på biblioteket i Forshaga. I tillägg har folkbiblioteken i Värmland fått medel för tillgänglighetsanpassning och utveckling av den gemensamma webbplatsen bibliotekvarmland.se.

Skolbiblioteken

Skollagen fastslår att elever i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan ska ha tillgång till skolbibliotek. I skollagens förarbeten definieras skolbiblioteket som "en gemensam och ordnad resurs av medier och information som ställs till elevernas och lärarnas förfogande och som ingår i skolans pedagogiska verksamhet med uppgift att stödja elevernas lärande". Enligt grundskolans läroplan är det rektors ansvar att "skolbibliotekets verksamhet används som en del i undervisningen för att stärka elevernas språkliga förmåga och digitala kompetens". Skolinspektionen är tillsynsmyndighet och de kräver bland annat att "eleverna har tillgång till ett skolbibliotek i den egna skolenhetens lokaler eller på rimligt avstånd från skolan som gör det möjligt att kontinuerligt använda biblioteket som en del i elevernas undervisning för att bidra till att nå målen för utbildningen".

Idag är det endast Skivedsskolan av kommunens fem grundskolor som har ett skolbibliotek. Övriga skolor har tecknat avtal med folkbiblioteket om skolbiblioteksservice. I avtalet ingår biblioteksvisningar, bokprat och undervisning i nätsäkerhet, informationsökning och källkritik enligt ett förutbestämt program för vissa årskurser. Folkbiblioteket förser även skolorna med medier, både genom att klasser kommer till biblioteket och lånar och genom att lärare beställer boklådor till klassrummen.

Skivedsskolans bibliotek

Skivedsskolan är en F-6 skola med förskola på området. Biblioteket består av tre delar, skolbibliotek för eleverna, läromedelsdepå med klassuppsättningar och läromedel och personalbibliotek med litteratur för personalens kompetensutveckling. Skolbiblioteket är öppet 8 timmar i veckan och bemannas av utvecklingspedagog. Biblioteksdatasystemet har funktion för självbetjäning som används när biblioteket inte är öppet med bemanning. Alla klasser på skolan har bokade biblioteksbesök varje vecka, skolbiblioteksansvarig finns då på plats för vägledning och boktips och de yngre barnen får sagostund. Skolbiblioteksansvarig är också registrerad i MTM/Legimus så att de elever som behöver talböcker får tillgång till detta.

ForshagaAkademin bibliotek

ForshagaAkademin är en gymnasiefriskola och deras biblioteksverksamhet berörs inte av den kommunala biblioteksplanen men omnämns eftersom skolan ligger i kommunen. Skolbibliotekets bestånd av media speglar skolans studieinriktningar med tyngdvikt inom specialområdena sportfiske, hundsport, viltvård och äventyrsturism kompletterat med övrig facklitteratur och skönlitteratur i olika nivåer och genrer. Biblioteket bemannas av en biblioteksansvarig och är öppet 27 timmar per vecka. Biblioteket används som en central resurs i skolarbetet och till verksamheten hör till exempel informationsökning, källkritik och läsfrämjande.

Folkbiblioteket och ForshagaAkademin bibliotek har möjlighet att låna medier av varandra och personalen håller kontakt kring biblioteksfrågor. Tidigare fanns ett större samarbete mellan biblioteken då ForshagaAkademin och folkbibliotekets mediebestånd var registrerat i samma system men från och med 2019 har ForshagaAkademin ett eget biblioteksdatasystem.

Samverkan

Bibliotekslagen (14§) stadgar att biblioteken ska samverka "i syfte att ge alla tillgång till landets samlade biblioteksresurser". Folkbiblioteket i Forshaga har idag ett samarbete med övriga folkbibliotek i länet - Bibliotek Värmland. Samarbetet består bland annat av gemensamt bibliotekssystem, gemensam webb, kommunöverkridande arbetsgrupper, transport av medier mellan biblioteken och vissa gemensamma databasavtal och tjänster. Bibliotek Värmland-samarbetet möjliggör att medier kan lånas fritt mellan biblioteken i de 16 kommunerna i länet vilket medför en ökad tillgång och ett bredare utbud. Låntagaren kan låna och lämna på valfritt folkbibliotek i länet. Drift- och servicenämnden har det övergripande rättsliga ansvaret för samarbetet vilket innebär ansvar för gemensamma upphandlingar och avtal samt ensamt

personuppgiftsansvar för bibliotekens gemensamma låntagardatabas. Även sjukhusbiblioteken och universitetsbiblioteket ingår till viss del i Bibliotek Värmland-samarbetet.

Sedan 2013 är Värmland en del i Librissamarbetet, vilket innebär att Forshaga deltar i arbetet med att skapa en nationell bibliotekskatalog tillsammans med Kungliga biblioteket och övriga Librisbibliotek i Sverige.

Lokal samverkan

Biblioteket bedriver verksamhet i samarbete med föreningslivet i Forshaga och Värmland, exempelvis i form av Släktforskningens dag som årligen arrangeras tillsammans med Värmlands släktforskarförening och Forshaga hembygdsförening. Samverkan sker också internt i den kommunala verksamheten, till exempel när Kulturskolan medverkar i bibliotekets arrangemang eller när folkbiblioteket och vuxenutbildningarna går ihop om föreläsningar som är intressanta både för studerande och för den bredare allmänheten. Samarbete kring arrangemang bedrivs också med studieförbund och Röda korset.

Folkbiblioteket samarbetar med Familjecentrum för att nå de minsta barnen och deras föräldrar och informera om språkutveckling och inspirera till läsning. BVC delar ut en bokgåva från biblioteket i samband med hembesöket som görs vid 8 månader och barnbibliotekarier deltar i aktiviteter på Öppna förskolan. Samarbetet med BVC ingår i en regional satsning för att bygga upp och utveckla samarbetet mellan barnhälsovård och folkbibliotek i Värmland genom bland annat gemensam fortbildning och gemensamma och likvärdiga rutiner.

Filialbiblioteket i Deje är beläget i Kulturhuset där också Svenska kyrkans församlingshem, Deje Folkets hus-förening och kommunens ungdomsverksamhet finns. I Kulturhuset finns en stor potential för ökat samarbete och utbyte mellan verksamheterna.

Aktiviteter/mål

- Biblioteket ska fortsätta att ta del av och utveckla samarbetet inom Bibliotek Värmland.
- Biblioteket ska välkomna samarbeten med andra aktörer, gärna från lokalsamhället.
- Biblioteket ska fortsätta utveckla samarbetet med Familjecentrum.
- Samarbetet med andra verksamheter i Kulturhuset i Deje ska utvecklas.

Läsfrämjande

Litteraturförmedling och läsfrämjande arbete är en av bibliotekets mest angelägna uppgifter. Bibliotekens läsfrämjande uppdrag poängteras i bibliotekslagens 7§, ”Folkbiblioteken ska särskilt främja läsning och tillgång till litteratur”. Det läsfrämjande uppdraget innehåller delar som läslust, läsförståelse och språkutveckling. Alla delar är viktiga för individens utveckling och utgör förutsättning för att ta del av samhällsinformation samt att kunna delta i samtal och debatt.

Läsning av skönlitteratur kan ge ökad insikt och förståelse för människors olika livssituationer och behov. Det ger också tillfälle till upplevelse, avkoppling och förströelse. Bibliotekens läsfrämjande arbete är viktigt för att väcka lust och inspiration för läsning och därigenom verka för en större förståelse för medmänniskors olika erfarenheter.

Idag finns många olika sätt att läsa på. Läsning kan ske i en tryckt boken, på en läsplatta eller genom att lyssna på böcker. Biblioteket uppmuntrar detta och strävar efter att följa utvecklingen och tillhandahålla olika former av medier.

Läsfrämjande för barn och unga

Ett viktigt uppdrag för biblioteken är att inspirera barn till läsning och främja deras språkutveckling. För att nå de allra minsta barnen och deras föräldrar samarbetar biblioteket bland annat med BVC, Öppna förskolan och förskolan. Föräldrainformation, babybokprat och sagostunder är exempel på läsfrämjande aktiviteter som riktas mot kommunens yngsta invånare.

Folkbiblioteken och grundskolorna samarbetar i det läsfrämjande arbetet riktat mot skolelever. Alla elever i förskoleklass bjuds in till folkbiblioteket för att få sitt första lånekort. För skolor med avtal om skolbiblioteksservice ingår bland annat att skolklasser i åk 2 och 4 kommer till folkbiblioteket för bokprat. Skivedsskolan erbjuder bokprat i skolbiblioteket. Folkbiblioteket och grundskolorna ordnar varje år gemensamt en författarvecka då alla klasser i årskurs 1-9 får författarbesök. Författarveckan finansieras av statliga bidrag och syftet är att stimulera elevernas läslust och intresse för eget skrivande.

För barn i skolåldern på fritiden ordnar folkbiblioteket ofta aktiviteter som på olika sätt handlar om läsande, berättande och eget skrivande. Det kan exempelvis vara högläsning på after school, en skrivarkurs på ett lov eller sommarens bokfikor där barnen utbyter tips och får läsinspiration.

Läsfrämjande för vuxna

Folkbibliotekens läsfrämjande aktiviteter för vuxna kan se olika ut. Bokcirklar, författarbesök och skrivarkurser är exempel på sådant som erbjuds. Lästips i sociala medier, via den gemensamma bibliotekswebben och på plats i biblioteket är också en viktig del av den läsfrämjande verksamheten. Biblioteket arbetar även med exponeringen av böcker för att inspirera till läsning.

Läsfrämjande för alla

Det finns personer som av olika anledningar har svårt att läsa en text. Det kan exempelvis bero på en läsnedsättning eller att modersmålet är ett annat än svenska. För att inspirera till läsning finns bland annat en talbokstjänst från Myndigheten för tillgängliga medier (MTM) för personer med läsnedsättning. Det finns också böcker med extra stor stil, lättlästa böcker på svenska i olika svårighetsnivå samt böcker på olika språk.

I det läsfrämjande arbetet är det viktigt att bibliotekets verksamhet också sträcker sig utanför biblioteksrummet. Personer som på grund av nedsatt funktionsförmåga inte kan ta sig till biblioteket har möjlighet att få böcker hem via tjänsterna Boken kommer och Talboken kommer. Det finns också möjlighet att låna bokpåsar från biblioteket på olika platser i kommunen. Sådana bokpåsar finns exempelvis i personalrum, i simhallen och på Familjecentrum. För personer som inte har möjlighet att besöka biblioteken under dess bemannade öppettider går det att besöka det meröppna biblioteket i Deje.

Aktiviteter/mål

- Alla 8-månaders barn ska få en bokgåva från biblioteket i samarbete med BVC.
- Alla förskoleklasser ska komma till folkbiblioteket för att få sina första lånekort.
- Alla skolklasser i grundskolan ska någon gång få bokprat på folkbiblioteket eller i skolbiblioteket.
- Alla skolklasser i åk 1-9 ska få besök av en författare varje läsår.
- Samarbete mellan biblioteket och de yrkesgrupper som möter bibliotekets prioriterade målgrupper i vardagen ska utvecklas.
- Den uppsökande verksamheten med Boken kommer och Talboken kommer ska utvecklas.
- Bibliotekets verksamhet utanför bibliotekslokalen ska utvecklas.

Kulturupplevelser

I FN:s deklaration om mänskliga rättigheter (Artikel 27) understryks hur viktiga kulturupplevelser är för människor: "Var och en har rätt att fritt delta i samhällets kulturella liv, att njuta av konst samt att få ta del av vetenskapens framsteg och dess förmåner." Forskning visar att kultur bidrar till välbefinnande och livskvalitet. Kulturupplevelser kan förebygga ohälsa genom att ge människor en känsla av sammanhang och en bättre beredskap att möta sjukdomar, psykiska trauman och sociala problem. Kulturverksamhet bidrar också till att utveckla människors språkliga förmåga. Kultur

uppstår i mötet mellan människor som getts förutsättningar för eget skapande och för deltagande och konsumtion av olika kulturella uttryck.

Biblioteken utgör en fri, demokratisk arena med tillgång till information, teknik, kultur och litteratur för alla. Alla har på biblioteket möjlighet att ta del av och skapa sin egen kulturupplevelse. Tillgången till skönlitteratur, facklitteratur, tidskrifter, musik och film tillsammans med programverksamhet ger ett brett kulturutbud. Utbudet vänder sig till alla och de informationskanaler som biblioteken använder är webb, sociala medier, tryckta annonser och programblad.

Bibliotekens programverksamhet innehåller evenemang för olika åldrar som på olika sätt fokuserar på lärande, läsning, skrivande, eget skapande och goda upplevelser. Det kan handla om exempelvis föreläsningar, författarbesök, musik, barnteatrar, bokcirkelar och tillfällen för kreativt skapande.

Biblioteket är en viktig träffpunkt och bibliotekens evenemang blir tillfällen då meningsfulla möten kan uppstå. Möten som inte enbart är viktiga för individers välbefinnande, de kan också bidra till ökad förståelse och integration mellan personer och grupper med olika åldrar, bakgrunder och erfarenheter.

Grupper välkomnas även att hålla egen verksamhet i bibliotekens lokaler, exempelvis handarbetscaféer eller cirkelar. På biblioteket i Deje kan detta underlättas av att biblioteket är meröppet och lokalerna kan användas när det passar besökaren.

Aktiviteter/Mål

- Biblioteket ska ta fram ett programblad med arrangemang/aktiviteter varje termin.
- Biblioteket ska vara en mötesplats och en arena för samhällsinformation.
- Biblioteket ska erbjuda skapande verksamhet för barn och vuxna.
- Ett utvecklande av programverksamhet i Deje ska prioriteras.

Mångfald

Att via bibliotekens verksamheter få ta del av andras upplevelser och tankar och att själv få bidra med egna erfarenheter leder till en ökad känsla av delaktighet och meningsfullhet. Det är därför viktigt att folkbibliotekens tjänster och utbud präglas av kvalitet och mångfald. Det ska vara möjligt att tillgodose de behov av medier som finns oavsett personers funktionsförmåga och det ska finnas tillgång till medier för alla intresseinriktningar. Det ska vara möjligt för alla att ta del av bibliotekets utbud oavsett ålder, kultur, språktillhörighet, kön eller funktionsförmåga.

Bemötande och jämlikhet

I arbetet med mångfald och inkludering är bemötandet särskilt viktigt. Mellan åren 2012 och 2014 deltog Forshaga bibliotek tillsammans med alla bibliotek i Värmland, Dalarna, Gävleborg och Uppsala i ett EU-finansierat kompetensutvecklingsprojekt, *KUB-projektet*. En del av projektet kretsade kring bemötande och förståelse för människors olika behov.

Som en förlängning av KUB-projektet fortsatte biblioteket i Forshaga tillsammans med Arvika kommun, Hagfors kommun och Region Värmland att driva ett mångfaldsprojekt, *Det öppna biblioteket*. Projektet syftade till att ge nödvändig kompetensutveckling inom HBTQ-frågor och normkritiskt tänkande. *Det öppna biblioteket* genomfördes med stöd från Socialstyrelsen och Region Värmland och vände sig till alla biblioteksverksamheter i länet. I projektet hölls en temadag och ett metodmaterial för arbetsplatsdiskussioner togs fram.

Språk

Allas rättighet att ta del av information och litteratur på sitt ursprungsspråk är viktigt för biblioteket liksom integreringen av kultur på minoritetsspråken. Biblioteken ska ha ett eget bestånd av barn och vuxenböcker på de vanligaste språken som talas i kommunen. Barn med annat modersmål än svenska har rätt till att kunna ta del av berättelser på sitt eget språk för att stärkas i sin identitet och utveckling. Detta tillgodoses genom inköp av medier, men kan också visa sig i biblioteksverksamheten i form av exempelvis sagostunder på andra språk än svenska.

På barnavdelningen finns bilderböcker och andra medier med TAKK (Tecken som Alternativ och Kompletterande Kommunikation). Det finns också Språkväskor med böcker, spel och leksaker, innehållet är framtaget av logopedier för att stimulera barns språkutveckling, tal och kommunikation.

Tillgänglighet

Det ska vara möjligt att ta del av bibliotekets utbud oavsett funktionsförmåga och därför är lokalens utformning viktig. Biblioteket i Forshaga genomför under 2020 ett förändringsarbete för att förbättra ljudmiljön och skapa förutsättningar för tysta platser i biblioteket. Detta genomförs efter önskemål från biblioteksbesökare och är ett led i anpassning av biblioteksrummet så att det ska vara inbjudande för fler. Också i biblioteket i Deje har anpassningar av lokalen gjorts i samband med meröppet-projektet. Under arbetet med dessa och andra anpassningsprojekt måste hänsyn tas till olika sorters behov. För personer med nedsatt funktionsförmåga som därför inte kan ta sig till biblioteket ska biblioteket erbjuda tjänster som Boken kommer och Talboken kommer.

Bibliotekets webbplats ska vara tillgänglig, enkel och tydlig och kunna nyttjas av alla, oavsett ålder, funktionsförmåga, språk och erfarenhet/vana av datorer och internet. Ett större projekt för tillgänglighetsanpassning av webbplatsen inleds under 2020 med stöd från bland annat Stärkta bibliotek.

Aktiviteter/Mål

- Biblioteket ska utveckla sin normkritiska kompetens, arbeta aktivt med bestånd och exponering och kontinuerlig fortbilda personalen i dessa frågor.
- Biblioteket ska söka samarbeten som ger möjlighet att erbjuda evenemang på andra språk än svenska, exempelvis sagostunder.
- Biblioteken ska bevaka och underhålla ett eget bestånd av barn och vuxenböcker på de vanligaste språken som talas i kommunen samt på minoritetsspråken.
- Biblioteket ska fortsätta arbetet med att tillgänglighetsanpassa lokalerna för att bättre passa besökarnas behov och funktionsförmågor.
- Talböcker och andra medier anpassade för personer med läsnedsättning ska erbjudas både för barn och vuxna.
- Bibliotekvarmland.se ska göras till en mer tillgänglig, enkel, tydlig och modern webbplats.

Medie- och informationskunnighet - MIK

Bibliotekslagen stadgar (7§) att "Folkbiblioteken ska verka för att öka kunskapen om hur informationsteknik kan användas för kunskapsinhämtning, lärande och delaktighet i kulturlivet." FN lyfter också frågan om medie- och informationskunnighet när man i den allmänna deklARATIONEN om de mänskliga rättigheterna, artikel 19, skriver: "Var och en har rätt till åsiktsfrihet och yttrandefrihet. Denna rätt innefattar frihet att utan ingripande hysa åsikter samt söka, ta emot och sprida information och idéer med hjälp av alla uttrycksmedel och oberoende av gränser".

Digital förståelse

Informationsteknik, IT, ska vara ett stöd i biblioteksverksamheten och bidra till förbättrad service, effektivare verksamhet och en ökad demokratisk delaktighet. Det är viktigt att biblioteket aktivt

omvärldsbevakar teknikutvecklingen för att snabbt kunna göra omställningar. Det är en av bibliotekens uppgifter att lotsa användarna i informationsteknikens utveckling. För att kunna göra detta behöver personalen ha spetskompetens inom informationsteknik och arbeta aktivt för att tillgängliggöra ny teknik inom informationsområdet.

För att kunna förstå, värdera, använda och uttrycka sig via medier och andra kanaler behövs många olika kunskaper. Till Medie- och informationskunnighet (MIK) räknas informationskompetens, mediekunnighet och digital kompetens, i dessa begrepp ingår bland annat förmågan att kunna söka, finna, kritiskt granska och använda information för olika syften och i olika sammanhang.

Den digitala klyftan är ett begrepp som används för att beskriva den ojämna fördelning av tillgång till datorer, bredband och datatekniskt kunnande som gör att grupper av befolkningen delvis utestängs från samhället. Det är en viktig uppgift för biblioteken att synliggöra denna klyfta och söka överbrygga den. Under 2018-2020 driver Kungliga biblioteket och regionbiblioteken i Sverige ett av regeringen initierat projekt, *Digitalt först med användaren i fokus*, som syftar till att öka bibliotekspersonalens digitala kompetens samtidigt som den digitala klyftan utjämnas. Biblioteket i Forshaga deltar i detta projekt bland annat genom att utveckla kurser som sedan Studieförbundet Vuxenskolan genomför i samarbete med biblioteket. Kurserna vänder sig till äldre personer som upplever sig ha behov av teknisk handledning.

Källkritik

När man pratar om MIK handlar det ofta om färdigheter som bygger på kunskapssökande och förmåga att använda medier och informationskanaler på ett meningsfullt sätt - oavsett form och teknologi. Biblioteket har en viktig uppgift när det gäller att samtala kring källvärdering och hantering av information såväl som implementeringen av ett källkritiskt tänkande. I avtalen om skolbiblioteksservice som tecknats mellan folkbiblioteket och grundskolorna i kommunen ingår moment som handlar om informationssökning och källkritik för alla skolklasser i årskurs 5 och 7.

Aktiviteter/Mål

- Biblioteket ska aktivt arbeta för att utjämna informationsklyftorna.
- Bibliotekets personal ska ha en hög teknikkompetens och omvärldsbevaka teknikutvecklingen.
- Biblioteken ska aktivt verka för att alla barn och unga blir informationskompetenta och källkritiska.
- Verksamhet med fokus på undervisning och medvetandegörande om källkritik riktat till vuxna ska utvecklas.

Medier

Bibliotekslagen (§ 6) stadgar att "folkbibliotekens utbud av medier och tjänster ska präglas av allsidighet och kvalitet." För att tillmötesgå olika behov och önskemål och för att upprätthålla ett aktuellt bestånd är det viktigt att nya böcker finns att tillgå på biblioteket och därför köps ny skönlitteratur in kontinuerligt. Biblioteket ska ha ett bestånd med både bredd och djup. Det är därför viktigt att också köpa in den smala litteraturen samt böcker som är översatta från andra språk än engelska. Även äldre skönlitteratur och klassiker bör finnas på biblioteket. Biblioteket i Forshaga genomför kontinuerligt beståndsarbete som syftar till att de böcker som finns i samlingen ska framhållas. Samarbetet mellan de värmändska biblioteken möjliggör att också medier som inte finns i bibliotekets hyllor finns att tillgå för Forshagas invånare.

Barn är särskilt prioriterade och de har rätt till många olika titlar och medietyper för att kunna stärka sin identitet och utveckla kreativitet och fantasi. Bibliotekets barnmedier ska vara allsidiga och spegla barn och ungas värld. Medierna ska också exponeras i bibliotekslokalerna på ett sätt som väcker läslust och nyfikenhet. Gruppuppsättningar ska finnas av vissa böcker. Klassuppsättningar köps inte av folkbiblioteket.

Fackavdelningen på biblioteket ska vara aktuell och ha bredd. Samlingarna ska stödja lärande, både formellt och informellt. Forshaga bibliotek kan i dialog med kursansvariga köpa in exemplar av relevant kurslitteratur inom vuxenutbildningen på Forshaga Lärcenter.

Det finns ett stort lokalhistoriskt intresse i kommunen och detta tillgodoses genom att bibliotekets lokalsamlingar vårdas och hålls så kompletta som möjligt. Biblioteket köper in alla nya medier som på något sätt handlar om eller utspelar sig i Forshaga kommun.

Biblioteket har lokala dagstidningar och en rad tidskrifter som speglar många olika intresseområden.

Talböcker och andra medier anpassade för personer med läsnedsättning ska finnas både för barn och vuxna. Stöd och information kring dessa medier erbjuds alla skolor. Tillstånd för egen inloggning till MTMs tjänst för talböcker kan fås genom att boka tid på något av biblioteken. Ett aktuellt bestånd av lättlästa böcker och böcker med extra stor stil finns.

Biblioteken har ett eget bestånd av barn och vuxenböcker på de vanligaste språken som talas i kommunen. Dessa kompletteras med depositioner från Karlstads stadsbibliotek i de fall språken finns där, i övrigt lånas böcker på andra språk från Internationella biblioteket i Stockholm. Kontinuerlig omvärldsbevakning ska genomföras för att bibliotekspersonalen ska hålla sig uppdaterade på vilka språk som talas i kommunen.

Ljudböcker, mp3-böcker, tv-spel och spelfilm ska finnas på biblioteket och beståndet ska utökas kontinuerligt. Omvärldsbevakning kring nya medier ska ske kontinuerligt och överväganden om inköp ska alltid göras. E-böcker finns att låna men yttre förutsättningar kan påverka beståndet. Vid anskaffandet av e-böcker samarbetar biblioteket med övriga bibliotek i länet.

Biblioteket välkomnar inköpsförslag och köper det mesta som användarna vill ha, men vissa medier tillhandahålls inte. Kostnad eller platsbrist kan vara skäl att avstå. En bedömning görs i varje enskilt fall, och i de fall där boken inte köps in försöker biblioteket tillhandahålla boken på annat sätt, exempelvis genom att låna in den från andra bibliotek.